

VIII.

Č e r t.

Prjedy hač přistupimy k mythiskim byćam z čłowjeskeho splaha, dyrbimy wo teje bytosći porěčeć. Čert drje je postawa křescanskeje mystiki, tola nětko słuša z połnym prawom tež do rjada mythiskich bytosćow ludoweje přiwěry. Čert křescanskeje wučby wosebje dyrbješe na so wobroćeć kedźbliwosć wukřćenych pohanow, kotřiž w nim widzachu wjele podobnosće ze wšelakimi daemonami, kotrychž so bojachu jako póhanjo. Tuž na njeho přenjesechu wšelake předstawy wo pohanskich daemonach, přećiwo čomuž cyrkej w swojim interesu ničo njeměješe. Tak bu čert wosebje w srjedźnym wěku přeni předmjet ludoweje přiwěry, kotraž jeho charakter z wjele swojimi smužkami (pak z nowymi dodawkami, pak z pohanskimi reminiscencijemi) dorysowa a přeměni.

W hornjoserbskich bajkach a basničkach ma wón mjeno *čert*, delnjoserbscy rěka wón *cart*, podobnje kaž pola Čechow, Polakow a Rusow: *čert*, *czart*, чертъ (čitaj „čort“). „To tola bij čert do škórcow!“, hórši so Hornjołužičan, a Delnjołužičan so džiwa: „Co to carta jo?“ Čertowa žona rěka hł. *čertowka*. — Druhe mjeno, kotrež najbóle we wšelakich prajidmach přikhadža a jenož rědko w bajkach, je *djaboł* (διάβολος, čes. dábel, pół. djabeł, rus. дьяволъ), delnjoserbscy (po swědčenju Schulenburga, Wend. Volkssagen 184) pječa tež *diboł*, *dejbeł* (widzomnje z Teufel) a *dejboł*, ja pak tute twórby ani w ludu ani w žanym słowniku njenamakach. Hornjołužičan praji: „To djaboł wě!“, hórši so na př.: „To do djaboła (djabła) njeńdže“, abo woła: „To po djable pali.“ — W hornjoserbskej kaž tež w delnjoserbskej rěči je so w někotrych prajidmach wukhowało słowo *djas*, štož je deminutivna twórba słowa „djaboł“, za „čert“ abo „djabeł“, kaž pola